

**Received/Makale Gelis** 01.12.2022  
**Published /Yayınlanma** 31.01.2023  
**Volume/Cilt (Issue/Sayı)** 7(26)  
**ss / pp** 26-35

<http://dx.doi.org/10.37242/pejoss.4292>  
Research Article /Araştırma Makalesi  
ISSN: 2687-5640  
pejoss.editor@gmail.com

**Doç. Dr. Günay AKGÜN**

<https://orcid.org/0000-0003-3775-567X>

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğt. Böl. Müzik Eğt. A.B.D, Ankara / TÜRKİYE

**Mehmet İzzettin KARCIOĞLU**

<https://orcid.org/0000-0001-9894-2378>

Ankara / TÜRKİYE

## EĞİTİM FAKÜLTELERİNİN MÜZİK EĞİTİMİ ANABİLİM DALLARINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİNİN MEZUN OLDUKLARI LİSE TÜRÜ BİLDİKLERİ İCRACI VE ESER SAYISI TEMELİNDE CAZ MÜZİĞİ VE TÜRLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ<sup>1</sup>

THE VIEWS OF THE STUDENTS OF THE MUSIC EDUCATION DEPARTMENT OF THE FACULTY OF EDUCATION ON THE JAZZ MUSIC AND ITS GENRES BASED ON GRADUATE TYPE OF HIGH SCHOOL, MUSIC PERFORMERS, AND NUMBER OF MUSICAL WORKS

### ÖZET

Bu araştırmanın amacı, müzik eğitim fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin caz müziği ve caz müziği türleri hakkındaki bilgi seviyelerini ölçmektir. Bu araştırma, üniversite öğrencilerinin caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeyini belirlemek ve çeşitli değişkenlere göre karşılaştırmalar yapmak amaçlandığı için ilişkisel tarama türünde bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu 68 erkek ve 67 kız olmak üzere toplam 135 öğretmen adayından oluşturulmuştur. Çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilir (uygun) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamındaki üniversite öğrencilerinin genel olarak Caz müziği ve türlerine yönelik bilgi düzeylerinin düşük olduğu, cinsiyete göre farklılık görülmediği, caz müziğine ilgili olan üniversite öğrencilerinin, Bando lisesinden mezun olanların, caz müziği eser ve icracılara ait bilgileri yüksek olan öğrencilerin caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeylerinin diğer öğrencilere göre fazla olduğu tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Eğitim, Müzik, Caz.

### ABSTRACT

The purpose of this research is to measure the knowledge levels of students studying in music education faculties about jazz music and jazz music types. It is research in relational screening because it is aimed to determine the level of knowledge of university students about jazz music and genres and to make comparisons according to various variables. The study group of the research consists of Gazi University, Gazi Education Faculty Music Teaching Department students. The study group consisted of a total of 135 prospective teachers, 68 boys, and 67 girls. While creating the working group, the easily accessible (suitable) sampling method was used. The level of knowledge of the university students within the scope of the research about jazz music and their genres is low, there is no difference in terms of gender, university students who are interested in jazz music, graduates of the band high school, and the knowledge levels of jazz music and genres of students with high knowledge of jazz music and performers. It was determined to be more than other students.

**Keywords:** Education, Music, Jazz.

### 1. GİRİŞ

Müzik eğitimi:

*Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak müzikle ilgili istendik değişim oluşturma süreci olarak tanımlanabilir. Müzik eğitimi, temelde bir müziksel davranış kazandırma, bir müziksel davranış değiştirme veya bir müziksel davranış değişikliği oluşturma, bir müziksel davranış dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir. Bu süreçte daha çok, eğitim gören bireyin (çocuğun, gencin, öğrencinin) kendi müziksel yaşantısı temel alınır. Bu temelden yola çıkarak belirli amaçlar doğrultusunda planlı, düzenli ve yöntemli bir yol izlenir ve bu yolla belirli hedeflere erişilir (Uçan, 2005).*

<sup>1</sup> Bu araştırma, danışman Günay Akgün ve yüksek lisans öğrencisi Mehmet İzzettin Karcioğlu tarafından yapılan yüksek lisans tezinden yeniden düzenlenerek hazırlanmıştır.

“Müzik eğitimi yaparken öğretmenler müzik eğitiminin kişilik gelişimi, sosyal gelişim ve duygusal gelişim üzerindeki etkilerini değerlendirmektedirler.” (Çilden, 2001, 31). Bunun sonucunda “Müzik eğitimi yoluyla birey ve çevresi, özellikle müziksel çevresi arasındaki iletişim ve etkileşimin daha sağlıklı, daha düzenli, daha etkili, daha verimli ve daha yararlı olması beklenir.” (Uçan, 2018).

Müzik eğitiminin en önemli boyutlarından birisi de çalgı eğitimidir. Çalgı eğitimi, insanların bireysel, sosyal ve psikomotor gelişimlerine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Uçan (1997:11), çalgı eğitimini “İster genel, ister özengen, ister mesleki amaçlı olsun her düzeyde yapılan müzik öğretiminin en önemli, en anlamlı boyutlarından biridir.” şeklinde tanımlamaktadır. Türkiye’de güzel sanatlar liselerinde müzik eğitimi alan öğrencilere, mesleki çalgı eğitimi verilmektedir. Güzel sanatlar liselerinde öğrenim gören öğrencilerin öğreneceği çalgılar, okula başladıkları ilk yılın başında müzik öğretmenleri rehberliğinde seçilmektedir. İleriki yıllarda programda olan orkestra dersleri göz önünde bulundurularak, orkestrada dengeli çalgı dağılımını sağlamak açısından öğrencilerin öğreneceği çalgıların çeşitliliği ve kontenjanı öğretmenler tarafından belirlenmektedir. Çalgı seçim komisyonunda bulunan öğretmenlerin, öğrencilerin bireysel çalgılarını belirlerken, öncelikle öğrencinin isteğini ve fiziksel yapısının çalgıya uygun olup olmadığını değerlendirmeleri doğru bir yaklaşımdır. Ancak “Müzik öğretmenlerinin öğrencilerin çalgı seçiminde belirledikleri fiziksel unsurların neler olduğu tam olarak bilinmemekle birlikte, bu durumu belirleyecek herhangi bir eğitim almadıkları bilinmektedir.” (Uçan, 1997:11).

Bir çalgıyı başarıyla çalabilmek ve çalarken duygularımızı, o çalgı aracılığıyla ifade edebilmek için hem ruhsal hem de bedensel yeteneğe sahip olmak gerekmektedir. Bedensel yetenek, aletin çalınışı sırasında tüm vücudun rahatlıkla görevini yapabilmesi, vücudun sağlıklı olması gibi niteliklerinden dolayı “maddi” olmakla beraber, aslında müzik aletlerini çalmada büyük önemi bulunan özelliklerin toplamıdır. Bedensel yeteneğin başında, herhangi bir aleti öğrenmek için o aleti çalacak uzuvların yeter derecede elverişli olmaları özelliği gelir. Mesela üflemeli çalgılardan birini çalabilmek için ciğerlerin sağlam, dudak durumunun uygun olması gibi (Fenmen, 1991). Eğitim çok özen gerektiren bir süreçtir. Çalgı eğitimi, sanat eğitiminin bir boyutu olması nedeniyle daha da özen gösterilmesi gereken bir süreçtir (Çilden, 2017).

İnsan hem yaşadığı ülkenin hem de dünyanın bir bireyidir. Dolayısıyla hem kendi ülkesinin kültürü hem de dünya kültürlerinden etkilenir, değişir, gelişir ve öğrenir. Artık ulaşılması çok kolay olan kitle iletişim araçları ve sosyal medya araçları vasıtasıyla oturduğumuz yerden tüm dünyayı seyretmek, gezmek, öğrenmek mümkündür. Müzik, ülkemizin dünya ile bağını sağlayan en özel kültür ve iletişim aracıdır. Bizim müziğimizi dünya öğrenebilir ve biz de dünya müziğini öğrenebiliriz. Caz müziği de öğrenebileceğimiz bu müzik türlerinden birisidir.

Cazın ne olduğu, nasıl doğduğu ve özellikleri konusunda pek çok kaynağa erişebiliriz. Caz Araştırmaları Merkezi başkanlığı yapmış Profesör Marshall Stearns, “Story of Jazz” adlı kitabında “caz” kelimesinin kökeniyle ilgili ileri sürülmüş belli başlı üç teorinin varlığından bahsetmiştir. Birinci teori; caz kelimesinin, Batı Afrika sahilinden Amerika’ya götürülen yerliler tarafından kullanıldığı ve bugünkü anlamından önce “hızlandırmak”, “heyecanlandırmak” anlamına geldiği Princeton Üniversitesi profesörü Harold Bender tarafından ileri sürülmüştür. İkinci teori “cazip”, “cezbe” gibi Arapça sözcüklerden kaynaklandığı üzerinedir. Üçüncü teoriyse dayanağını Fransızcada konuşmak, gevezelik etmek manasına gelen “jaser”den alır (Sermet, 1990).

Cazın kelime kökeni konusunda farklı teorilerin olduğu ortadadır. Buna rağmen, cazın doğuşunun 1890’larda New Orleans’ta olduğu konusunda bir fikir birliği olduğu söylenebilir. Yine de tek başına bu kentte olduğunu söylemek yanlış olacaktır çünkü Amerika’nın diğer şehirlerinde de benzer üsluplar görülmüştür (Berendt, 2010).

“Müzikte, genellikle bestelenmek yerine doğaçlama yapılır. Caz müzikte doğaçlama yapmak en çok bilinen örnektir, ancak doğaçlama diğer birçok kültürde ve hatta Avrupa geleneğinin klasik müziğinde de vardır. Bu yönüyle caz ve klasik batı müziğinde doğaçlama ortak bir yöndür.” (Johnson-Laird,2002:415).

Caz müziğinin en önemli konulardan biri olan “doğaçlama” kavramı, armoni bilgisi ve yaratıcılık gerektiren bir müzikal aktivite olarak görülebilir. Amerikalı caz vokalist Bobby McFerrin bir seminerinde doğaçlamanın bir notadan başka bir notaya gidebilme cesareti olduğunu söylemiştir (Werner, 2015). Türk müziğinde de notaya yazılmayan ancak herhangi bir eseri icra ederken, icracının içinden gelen ve o anda yaşadığı duyguları yansıtan ezgiler söz konusu olmaktadır. Say (2010)’a göre

geleneksel sanat müziğinde çalgıyla yapılan “Taksim” ve ses müziğiyle gerçekleştirilen “Gazel”, ayrıca halk müziğindeki “Âşık atışması” bu yöntemin Türk müziği içerisinde var olan uygulamalarıdır. Bu nedenle Türk müziği ile caz müziği arasında da doğaçlama özelliği sayesinde rahatlıkla bağ kurulabileceği söylenebilir. Kısacası doğaçlama aracılığı ile dünyanın pek çok yerinde yapılan müzikler arasında bağlar kurmak mümkündür.

Derin bir tarihi geçmişe sahip olan caz müziğinin pek çok türünün olması doğaldır. Cazın türlerinden bahsetmek gerekirse, bu türlerin kronolojik gelişiminin, en erken dönemde “ragtime” ile başladığını söyleyebiliriz. Fakat bunu caz öncesi dönem olarak gören görüşler de azımsanamaz. Berendt’e göre (2010:22), “Rag ağırlıkla besteye dayanır ve -öncelikle- piyanoyla icra edilir. Bestelendiği için cazın temel bir özelliğinden, yani doğaçlamadan yoksundur. Ama en azından tutturmaya çalıştığı kırık dökük de olsa bir temposu vardır ve bu nedenle caza dâhil sayılması olağan hale gelmiştir.” Buradan da anlaşılacağı gibi Berendt, “ragtime”ı cazın içine dâhil etmiştir. Bu yüzden sıralamayı ragtime’den başlayarak yapmamız daha doğru olacaktır. Caz’ı 10 yıllık periyotlara ayıran Berendt, şu şekilde bir liste oluşturmuştur:

Ragtime (1890’lar), New Orleans (1900’ler), Dixieland (1910’lar), Chicago (1920’ler), Swing (1930’lar), Bebop (1940’lar), Cool, Hard Bop (1950’ler), Serbest Caz (1960’lar), 1970’ler ve 1980 sonrası. Batı kaynaklı müzikler, modern dünyanın bir yansıması gibi görülmüştür. Türkiye’nin caz müziği ile tanışması cumhuriyet yıllarına kadar uzanmaktadır. Uyar ve Karahasanoğlu’na (2016:137) göre “Türkiye’deki ilk yıllarında, caz müziğinin Amerikan etkisinden çok Avrupa etkisini yansıttığı söylenebilir. Bazıları tarafından kültürel çöküş olarak eleştirilen caz müziği, birçok kültürel çevre tarafından modernleşmenin bir göstergesi olarak benimsenmiştir.”

Caz, özellikle piyano ve sonrasında diğer pek çok çalgı ile yapılan derin bir duygu müziğidir. “Yarım asırdan fazla bir süredir bizimle olmasına rağmen, çağdaş sahnelerde yerleşik bir müzikal yorumlama aracı olsa da verilen akademik önem şaşırtıcı derecede azdır.” (Helm,1965:53).

Yapılan literatür taramasında, modern müziğin omurgasını oluşturan ve kendi müziğimizle de derin bir ilişkisi bulunan caz müziğinin, müzik eğitimi alan öğrenciler tarafından ne kadar dinlendiğine ya da bu öğrencilerin caz türlerini ayırt edebilecek donanımda olup olmadığına ilişkin bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ayrıca Mili Eğitim Bakanlığı 7. Sınıf Müzik dersi müfredatında öğretilmesi beklenen müzik türlerinden biri de caz müziğidir. Eğitimin geleceği olan öğretmenlerin müfredata hâkim olması gerekmektedir. Dolayısıyla müzik eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin, müzik eğitimi içerisinde bulunan caz müziği konusundaki bilgi düzeylerinin ne olduğunun belirlenmesi için bu araştırmanın yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

## 2. YÖNTEM

### 2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada üniversite öğrencilerinin caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeyini belirlemek ve çeşitli değişkenlere göre karşılaştırmalar yapılması amaçlandığı için ilişkisel tarama türünde bir araştırmadır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modelleri ise iki ya da daha çok sayıdaki değişken arasındaki birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirleyen desenlerdir (Karasar, 2012).

### 2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma grubu 68 erkek ve 67 kız olmak üzere toplam 135 öğretmen adayından oluşturulmuştur. Çalışma grubu oluşturulurken kolay ulaşılabilir (uygun) örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla hedeflenen örneklem sayısına ulaşıncaya kadar en uygun ve ulaşılabilir bireylerden başlanarak çalışma grubu oluşturulmuştur. Çalışma grubunda yer alan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine ait bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

**Tablo 1. Çalışma Grubunda Yer Alan Öğrencilerin Demografik Özelliklerine Ait Frekans ve Yüzde Dağılımları**

<i>Değişkenler</i>	<i>Grup</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<b>Mezun olunan lise türü</b>	Anadolu-Fen Lisesi	41	30,4
	Bando Lisesi	10	7,4
	Genel Lise	16	11,9
	Güzel Sanatlar Lisesi	61	45,2
	Diğer Liseler	7	5,2
<b>Caz müziği ile ilgili bilinen icracı sayısı</b>	Hiç yok	25	18,5
	1-2 kişi	50	37,0
	3-4 kişi	27	20,0
	5 ve üstü kişi	33	24,4
<b>Caz müziği ile ilgili bilinen eserler sayısı</b>	Hiç yok	24	17,8
	1-2 eser	35	25,9
	3-4 eser	28	20,7
	5 ve üstü eser	48	35,6
<b>Toplam</b>		<b>135</b>	<b>100,00</b>

Tablo 1’de görüldüğü üzere, araştırmada yer alan üniversite öğrencilerinin mezun olunan lise türü dikkate alındığında, 41 (%30,4) öğrenci Anadolu-Fen lisesinden mezun iken 10 (%7,4) öğrenci bando lisesi, 16 (%11,9) öğrenci genel lise, 61’i (%45,2) güzel sanatlar lisesi ve 7 (%5,2) öğrenci de diğer lise türlerinden mezundur. Araştırma kapsamındaki üniversite öğrencilerinden 25’i (%18,5) caz müziği ile ilgili hiçbir icracı tanımiyorken, 50 (%37,0) öğrenci 1-2 kişi, 27 (%20,0) öğrenci 3-4 kişi ve 33 (%24,4) öğrenci de 5 ve üstünde caz müziği icracısı tanımaktadır. Öğrencilerin caz müziği ile ilgili bildikleri eser sayısı dikkate alındığında, 24 (17,8) öğrenci hiçbir eser bilememekte iken, 35 (%25,9) öğrenci 1-2 eser, 28 (%20,4) öğrenci 3-4 eser ve 48 (%35,6) öğrenci de caz müziği ile ilgili 5 ve üstü eser bilmektedir.

### 2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğrencilerin caz müziğine yönelik bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. 25 maddeden oluşturulan anket, geliştirilirken ilgili alanyazın taranarak ve uzman görüşü alınarak 23 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Geliştirilen anketin araştırmanın amacına uygunluğunun test edilebilmesi için dört alan uzmanı ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanına gönderilerek uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan gelen dönütlere göre bazı maddeler düzeltilmiş ve ankete 2 madde daha eklenerek nihai hali verilmiştir. 25 maddeden oluşan anketin nihai halinin, örneklem grubuna benzer 10 öğrenci üzerinde ön uygulaması yapılmıştır. Bu şekilde anket maddelerinin anlaşılabilirliği ve uygulama süresi gibi özellikleri test edilmiştir. Ön uygulama neticesinde anket maddelerinin genel olarak öğrenciler tarafından anlaşılabilir olduğu ve 15 dakika da cevaplanabildiği görülmüştür. Araştırma kapsamında ayrıca katılımcıların bazı demografik (cinsiyet, yaş vb.) bilgilerini belirlemek için kişisel bilgi formu uygulanmıştır.

### 2.4. Veri Analizi

Araştırmada üniversite öğrencilerine uygulanan caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi anketine ait veriler SPSS-21 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğrencilerin caza yönelik genel bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla her bir madde için ayrı ayrı frekans ve yüzde hesaplanarak betimsel analiz yapılmıştır. Ayrıca öğrencilerin bilgi düzeylerinin cinsiyet, caz müziğine ilgi durumları, en çok dinledikleri müzik türü, mezun oldukları lise türü, caz müziği ile ilgili bildikleri icracı sayısı ve caz müziği ile ilgili bildikleri eser sayısı gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenebilmesi amacıyla fark analizleri yapılmıştır. Bu amaçla Ki-kare testinin kullanılmıştır. Ancak bazı durumlarda çapraz tablolarda beklenen değer 5’ten küçük olduğu hücre sayısı toplam hücre sayısının %20’sini geçtiği için alternatif olarak Fisher-Freeman-Halton Exact testi kullanılmıştır. Bu test 2x2 tablolarda Ki-kare analizinin varsayımlarının sağlanmadığı durumlarda kullanılan Fisher Exact testinin RxC boyutundaki tablolar için genelleştirilmiş halidir (Freeman & Halton,1951; IBM, 2018). Araştırmada kullanılan istatistiksel testlerden elde edilen sonuçların yorumlanmasında 0,05 anlamlılık düzeyi dikkate alınmıştır.

## 3. BULGULAR

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerin caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeylerinin mezun oldukları lise türlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmiş elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

**Tablo 2. Öğrencilerin Caz Müziği ve Türlerine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Mezun Oldukları Lise Türüne Göre Karşılaştırılması İlişkin Ki-kare Testine Ait Bulgular**

Sorular	Cevaplar	Anadolu	Bando	Genel Lise	Güzel	Diğer	X <sup>2</sup>	p
		Fen	Lisesi	Lise	Sanatlar			
		%	%	%	%			
M1	Doğru	70,7	100,0	75,0	90,2	57,1	16,80 <sup>1</sup>	0,010*
	Yanlış	2,4	0,0	12,5	0,0	0,0		
	Bilmiyorum	26,8	0,0	12,5	9,8	42,9		
M2	Doğru	34,1	100,0	31,3	49,2	57,1	20,45 <sup>1</sup>	0,003*
	Yanlış	4,9	0,0	0,0	0,0	0,0		
	Bilmiyorum	61,0	0,0	68,8	50,8	42,9		
M3	Doğru	31,7	90,0	31,3	45,9	57,1	23,28 <sup>1</sup>	0,001*
	Yanlış	0,0	10,0	0,0	0,0	0,0		
	Bilmiyorum	68,3	0,0	68,8	54,1	42,9		
M4	Doğru	14,6	30,0	0,0	18,0	0,0	9,87 <sup>1</sup>	0,292
	Yanlış	0,0	0,0	0,0	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	85,4	70,0	100,0	80,3	100,0		
M5**	Doğru	14,6	20,0	0,0	13,1	0,0	11,44 <sup>1</sup>	0,102
	Yanlış	2,4	30,0	6,3	6,6	0,0		
	Bilmiyorum	82,9	50,0	93,8	80,3	100,0		
M6	Doğru	14,6	50,0	6,3	24,6	14,3	12,36 <sup>1</sup>	0,076
	Yanlış	2,4	10,0	6,3	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	82,9	40,0	87,5	73,8	85,7		
M7	Doğru	2,4	40,0	6,3	14,8	14,3	20,40 <sup>1</sup>	0,002*
	Yanlış	0,0	10,0	12,5	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	97,6	50,0	81,3	83,6	85,7		
M8	Doğru	48,8	80,0	75,0	50,8	28,6	14,61 <sup>1</sup>	0,036*
	Yanlış	0,0	10,0	0,0	3,3	14,3		
	Bilmiyorum	51,2	10,0	25,0	45,9	57,1		
M9**	Doğru	26,8	10,0	6,3	19,7	14,3	10,16 <sup>1</sup>	0,176
	Yanlış	7,3	20,0	12,5	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	65,9	70,0	81,3	78,7	85,7		
M10	Doğru	7,3	40,0	6,3	6,6	14,3	9,90 <sup>1</sup>	0,168
	Yanlış	2,4	0,0	0,0	3,3	0,0		
	Bilmiyorum	90,2	60,0	93,8	90,2	85,7		
M11	Doğru	19,5	40,0	37,5	24,6	14,3	4,96	0,775
	Yanlış	19,5	20,0	18,8	14,8	14,3		
	Bilmiyorum	61,0	40,0	43,8	60,7	71,4		
M12	Doğru	29,3	40,0	25,0	19,7	28,6	13,07 <sup>1</sup>	0,064
	Yanlış	2,4	30,0	6,3	3,3	0,0		
	Bilmiyorum	68,3	30,0	68,8	77,0	71,4		
M13**	Doğru	26,8	20,0	18,8	21,3	28,6	13,29 <sup>1</sup>	0,063
	Yanlış	2,4	30,0	25,0	4,9	14,3		
	Bilmiyorum	70,7	50,0	56,3	73,8	57,1		
M14	Doğru	39,0	50,0	43,8	36,1	42,9	8,37 <sup>1</sup>	0,346
	Yanlış	2,4	20,0	18,8	9,8	0,0		
	Bilmiyorum	58,5	30,0	37,5	54,1	57,1		
M15**	Doğru	19,5	10,0	18,8	27,9	28,6	18,06 <sup>1</sup>	0,011*
	Yanlış	4,9	60,0	25,0	18,0	0,0		
	Bilmiyorum	75,6	30,0	56,3	54,1	71,4		
M16	Doğru	29,3	30,0	31,3	27,9	14,3	13,17 <sup>1</sup>	0,060
	Yanlış	0,0	30,0	0,0	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	70,7	40,0	68,8	70,5	85,7		
M17**	Doğru	17,1	0,0	18,8	8,2	14,3	6,80 <sup>1</sup>	0,493
	Yanlış	9,8	30,0	12,5	11,5	0,0		
	Bilmiyorum	73,2	70,0	68,8	80,3	85,7		
M18	Doğru	24,4	40,0	31,3	11,5	14,3	14,43 <sup>1</sup>	0,033*
	Yanlış	0,0	10,0	12,5	3,3	0,0		
	Bilmiyorum	75,6	50,0	56,3	85,2	85,7		
M19	Doğru	31,7	30,0	25,0	32,8	42,9	7,32 <sup>1</sup>	0,443
	Yanlış	2,4	20,0	6,3	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	65,9	50,0	68,8	65,6	57,1		
M20**	Doğru	7,3	10,0	6,3	13,1	14,3	7,90 <sup>1</sup>	0,386
	Yanlış	14,6	50,0	25,0	24,6	0,0		
	Bilmiyorum	78,0	40,0	68,8	62,3	85,7		
M21	Doğru	9,8	20,0	12,5	4,9	0,0	7,70 <sup>1</sup>	0,354
	Yanlış	12,2	20,0	0,0	9,8	0,0		
	Bilmiyorum	78,0	60,0	87,5	85,2	100,0		
M22	Doğru	24,4	40,0	25,0	18,0	14,3	9,65 <sup>1</sup>	0,215
	Yanlış	9,8	20,0	0,0	3,3	0,0		
	Bilmiyorum	65,9	40,0	75,0	78,7	85,7		
M23	Doğru	22,0	50,0	6,3	21,3	14,3	10,73 <sup>1</sup>	0,147
	Yanlış	4,9	10,0	6,3	4,9	0,0		
	Bilmiyorum	73,2	40,0	87,5	73,8	85,7		
M24	Doğru	53,7	70,0	31,3	68,9	28,6	23,39 <sup>1</sup>	0,001*
	Yanlış	7,3	30,0	6,3	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	39,0	0,0	62,5	29,5	71,4		
M25	Doğru	19,5	70,0	31,3	31,1	28,6	13,81	0,048*
	Yanlış	4,9	10,0	6,3	1,6	0,0		
	Bilmiyorum	75,6	20,0	62,5	67,2	71,4		
<b>Toplam</b>		100,0	100,0	100,0	100,0	100,0		

\* P<0,05; \*\*Sorunun doğru cevabı "Yanlış" seçeneğidir; <sup>1</sup> - Fisher-Freeman-Halton exact test

Tablo 2’de görüldüğü üzere, M1 için verilen cevaplar dikkate alındığında, üniversite öğrencilerinin mezun oldukları lise türüne göre soruyu doğru cevaplama oranında istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılık elde edilmiştir ( $p<0,05$ ). Buna göre bando lisesinden mezun olan öğrencilerinin tamamı soruyu doğru yanıtlamışken, güzel sanatlar lisesi mezunlarının %90’ı, genel lise mezunlarının %90,2’si, Anadolu-Fen lisesi mezunlarının %70,7’si ve diğer lise türlerinden mezun olanların (İmam-hatip vb.) %57,1’i soruyu doğru cevaplamışlardır.

Benzer şekilde M2, M3, M7, M8, M15, M18, M24 ve M25 sorularına da verilen cevaplar istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmıştır ( $p<0,05$ ). Bu maddeleri doğru cevaplama oranları dikkate alındığında genel olarak tüm maddelerde bando lisesi mezunlarının soruyu doğru cevaplama oranları diğer lise türlerinden mezun olan öğrencilerden daha yüksektir.

Bu bulgulara ek olarak M4, M5, M6, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M16, M17, M19, M20, M21, M22 ve M23 maddelerine verilen doğru cevaplar genel olarak en çok caz müziği dinleyenler lehine olsa da elde edilen bu farklılıklar istatistiksel olarak anlamlı değildir ( $p>0,05$ ).

Elde edilen bulgular bando lisesi mezunu üniversite öğrencilerinin caz bilgi düzeylerinin diğer lise türlerinden mezun olan üniversite öğrencilerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerin caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeylerinin caz müziği ile ilgili bildikleri icracı sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmiş elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

**Tablo 3.Öğrencilerin Caz Müziği ve Türlerine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Caz Müziği ile İlgili Bildikleri İcracı Sayısına Göre Karşılaştırılması İlişkin Ki-kare Testine Ait Bulgular**

Sorular	Cevaplar	Hİç Yok	1-2 kişi	3-4 kişi	5 ve üstü	X <sup>2</sup>	p
		%	%	%	%		
M1	Doğru	48,0	84,0	90,9	96,3	26,15 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	4,0	0,0	6,1	0,0		
	Bilmiyorum	48,0	16,0	3,0	3,7		
M2	Doğru	28,0	42,0	44,4	66,7	12,55 <sup>1</sup>	0,020*
	Yanlış	4,0	0,0	0,0	3,0		
	Bilmiyorum	68,0	58,0	55,6	30,3		
M3	Doğru	16,0	30,0	55,6	72,7	28,70 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	0,0	3,7	0,0		
	Bilmiyorum	84,0	70,0	40,7	27,3		
M4	Doğru	4,0	10,0	14,8	30,3	10,53 <sup>1</sup>	0,051
	Yanlış	0,0	2,0	0,0	0,0		
	Bilmiyorum	96,0	88,0	85,2	69,7		
M5**	Doğru	12,0	4,0	14,8	21,2	19,02 <sup>1</sup>	0,001*
	Yanlış	0,0	4,0	0,0	21,2		
	Bilmiyorum	88,0	92,0	85,2	57,6		
M6	Doğru	4,0	10,0	22,2	48,5	24,78 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	2,0	3,7	6,1		
	Bilmiyorum	96,0	88,0	74,1	45,5		
M7	Doğru	0,0	6,0	14,8	24,2	18,41 <sup>1</sup>	0,001*
	Yanlış	0,0	0,0	3,7	12,1		
	Bilmiyorum	100,0	94,0	81,5	63,6		
M8	Doğru	12,0	44,0	74,1	84,8	42,39 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	4,0	3,7	3,0		
	Bilmiyorum	88,0	52,0	22,2	12,1		
M9**	Doğru	12,0	12,0	25,9	30,3	10,85 <sup>1</sup>	0,065
	Yanlış	0,0	4,0	7,4	12,1		
	Bilmiyorum	88,0	84,0	66,7	57,6		
M10	Doğru	0,0	6,0	11,1	21,2	9,43 <sup>1</sup>	0,068
	Yanlış	0,0	4,0	0,0	3,0		
	Bilmiyorum	100,0	90,0	88,9	75,8		
M11	Doğru	0,0	14,0	40,7	48,5	40,08 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	8,0	12,0	25,9	24,2		
	Bilmiyorum	92,0	74,0	33,3	27,3		
M12	Doğru	4,0	20,0	33,3	42,4	23,28 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	2,0	3,7	15,2		
	Bilmiyorum	96,0	78,0	63,0	42,4		
M13**	Doğru	4,0	16,0	29,6	42,4	33,79 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	2,0	11,1	24,2		
	Bilmiyorum	96,0	82,0	59,3	33,3		
M14	Doğru	16,0	36,0	40,7	60,6	21,63 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	8,0	11,1	15,2		
	Bilmiyorum	84,0	56,0	48,1	24,2		
<b>Toplam</b>							

\* P<0,05; \*\*Sorunun doğru cevabı “Yanlış” seçeneğidir; <sup>1</sup>- Fisher-Freeman-Halton exact test

**Tablo 3.Öğrencilerin Caz Müziği ve Türlerine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Caz Müziği ile İlgili Bildikleri İcracı Sayısına Göre Karşılaştırılması İlişkin Ki-kare Testine Ait Bulgular (Devamı)**

Sorular	Cevaplar	Hiç Yok	1-2 kişi	3-4 kişi	5 ve üstü	X <sup>2</sup>	p
		%	%	%	%		
M15**	Doğru	8,0	24,0	29,6	27,3	18,87	0,003*
	Yanlış	4,0	14,0	11,1	36,4		
	Bilmiyorum	88,0	62,0	59,3	36,4		
M16	Doğru	18,2	18,0	40,7	51,5	27,53 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	30,3	2,0	0,0	9,1		
	Bilmiyorum	51,5	80,0	59,3	39,4		
M17**	Doğru	0,0	6,0	22,2	18,2	23,81 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	10,0	7,4	30,3		
	Bilmiyorum	100,0	84,0	70,4	51,5		
M18	Doğru	18,2	14,0	11,1	48,5	35,26 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	30,3	0,0	0,0	15,2		
	Bilmiyorum	51,5	86,0	88,9	36,4		
M19	Doğru	12,0	30,0	25,9	54,5	16,57 <sup>1</sup>	0,004*
	Yanlış	0,0	6,0	0,0	6,1		
	Bilmiyorum	88,0	64,0	74,1	39,4		
M20**	Doğru	0,0	12,0	11,1	12,1	21,39 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	20,0	40,7	30,3		
	Bilmiyorum	100,0	68,0	48,1	57,6		
M21	Doğru	0,0	10,0	7,4	12,1	8,09 <sup>1</sup>	0,199
	Yanlış	0,0	10,0	11,1	15,2		
	Bilmiyorum	100,0	80,0	81,5	72,7		
M22	Doğru	8,0	16,0	18,5	45,5	18,99 <sup>1</sup>	0,002*
	Yanlış	0,0	6,0	3,7	12,1		
	Bilmiyorum	92,0	78,0	77,8	42,4		
M23	Doğru	8,0	18,0	22,2	33,3	11,02 <sup>1</sup>	0,061
	Yanlış	0,0	4,0	7,4	12,1		
	Bilmiyorum	92,0	78,0	70,4	54,5		
M24	Doğru	32,0	58,0	70,4	66,7	23,26 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	4,0	0,0	18,2		
	Bilmiyorum	68,0	38,0	29,6	15,2		
M25	Doğru	8,0	28,0	22,2	57,6	29,18 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	0,0	3,7	12,1		
	Bilmiyorum	92,0	72,0	74,1	30,3		
<b>Toplam</b>		100,0	100,0	100,0	100,0		

\* P<0,05; \*\*Sorunun doğru cevabı "Yanlış" seçeneğidir; <sup>1</sup>- Fisher-Freeman-Halton exact test

Tablo 3'te görüldüğü üzere, M4, M9, M10, M21 ve M23 dışındaki diğer tüm maddelerde üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyleri bildikleri Caz icracı sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır (p<0,05). Madde 1 dikkate alındığında, 5 ve üstünde Caz icracısı bilenlerin %96,3'ü soruya doğru cevap vermişken, 3-4 icracı bilenlerin %90,9'u, 1-2 icracı bilenlerin %84'ü'ni ve hiç icracı bilmeyenlerin %48'i doğru cevap vermiştir. Elde edilen bulgulara benzer olarak istatistiksel farklılık gösteren diğer tüm maddelerde genel olarak caz icracısı bilme durumu arttıkça katılımcıların ilgili maddeyi doğru cevaplama oranı da artmaktadır. Elde edilen bulgular üniversite öğrencilerinin Caz icracı bilme sayılarının arttıkça caza yönelik bilgi düzeylerinin de arttığını göstermektedir.

Araştırma kapsamında üniversite öğrencilerin caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeylerinin caz müziği ile ilgili bildikleri eseri sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmiş elde edilen bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

**Tablo 4. Öğrencilerin Caz Müziği ve Türlerine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Caz Müziği ile İlgili Bildikleri Eser Sayısına Göre Karşılaştırılması İlişkin Ki-kare Testine Ait Bulgular**

Sorular	Cevaplar	Hiç Yok	1-2 eser	3-4 eser	5 ve üstü eser	X <sup>2</sup>	p
		%	%	%	%		
M1	Doğru	45,8	77,1	92,9	95,8	31,15 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	4,2	0,0	3,6	2,1		
	Bilmiyorum	50,0	22,9	3,6	2,1		
M2	Doğru	25,0	40,0	60,7	52,1	10,74 <sup>1</sup>	0,045*
	Yanlış	0,0	0,0	0,0	4,2		
	Bilmiyorum	75,0	60,0	39,3	43,8		
M3	Doğru	16,7	25,7	50,0	64,6	24,18 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	0,0	0,0	2,1		
	Bilmiyorum	83,3	74,3	50,0	33,3		
M4	Doğru	4,2	5,7	21,4	22,9	11,25 <sup>1</sup>	0,034*
	Yanlış	0,0	0,0	3,6	0,0		
	Bilmiyorum	95,8	94,3	75,0	77,1		
M5**	Doğru	8,3	5,7	14,3	16,7	7,70 <sup>1</sup>	0,227
	Yanlış	0,0	2,9	7,1	12,5		
	Bilmiyorum	91,7	91,4	78,6	70,8		
M6	Doğru	8,3	8,6	28,6	31,3	11,19 <sup>1</sup>	0,041*
	Yanlış	0,0	2,9	3,6	4,2		
	Bilmiyorum	91,7	88,6	67,9	64,6		
M7	Doğru	0,0	5,7	14,3	18,8	14,11 <sup>1</sup>	0,008*
	Yanlış	0,0	0,0	0,0	10,4		
	Bilmiyorum	100,0	94,3	85,7	70,8		
M8	Doğru	16,7	48,6	64,3	70,8	14,10 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	2,9	3,6	4,2		
	Bilmiyorum	83,3	48,6	32,1	25,0		
M9**	Doğru	8,3	14,3	14,3	31,3	10,74 <sup>1</sup>	0,068
	Yanlış	0,0	2,9	10,7	8,3		
	Bilmiyorum	91,7	82,9	75,0	60,4		
M10	Doğru	4,2	5,7	14,3	12,5	3,70 <sup>1</sup>	0,734
	Yanlış	0,0	2,9	3,6	2,1		
	Bilmiyorum	95,8	91,4	82,1	85,4		
M11	Doğru	0,0	14,3	42,9	35,4	26,02	0,000*
	Yanlış	8,3	14,3	14,3	25,0		
	Bilmiyorum	91,7	71,4	42,9	39,6		
M12	Doğru	0,0	20,0	28,6	39,6	20,95 <sup>1</sup>	0,001*
	Yanlış	4,2	0,0	7,1	8,3		
	Bilmiyorum	95,8	80,0	64,3	52,1		
M13**	Doğru	8,3	11,4	28,6	35,4	25,63 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	0,0	10,7	18,8		
	Bilmiyorum	91,7	88,6	60,7	45,8		
M14	Doğru	12,5	28,6	39,3	60,4	25,65 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	8,6	14,3	10,4		
	Bilmiyorum	87,5	62,9	46,4	29,2		
M15**	Doğru	4,2	22,9	25,0	31,3	15,77	0,015*
	Yanlış	8,3	11,4	14,3	27,1		
	Bilmiyorum	87,5	65,7	60,7	41,7		
M16	Doğru	8,3	14,3	42,9	39,6	16,23 <sup>1</sup>	0,004*
	Yanlış	0,0	2,9	3,6	4,2		
	Bilmiyorum	91,7	82,9	53,6	56,3		
M17**	Doğru	0,0	11,4	14,3	14,6	12,81 <sup>1</sup>	0,034*
	Yanlış	0,0	8,6	14,3	20,8		
	Bilmiyorum	100,0	80,0	71,4	64,6		
M18	Doğru	8,3	2,9	32,1	31,3	21,27 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	0,0	3,6	8,3		
	Bilmiyorum	91,7	97,1	64,3	60,4		
M19	Doğru	16,7	17,1	46,4	41,7	12,49 <sup>1</sup>	0,026*
	Yanlış	0,0	5,7	3,6	4,2		
	Bilmiyorum	83,3	77,1	50,0	54,2		
M20**	Doğru	0,0	11,4	17,9	8,3	16,08 <sup>1</sup>	0,009*
	Yanlış	4,2	17,1	32,1	31,3		
	Bilmiyorum	95,8	71,4	50,0	60,4		
M21	Doğru	0,0	8,6	17,9	6,3	5,80 <sup>1</sup>	0,437
	Yanlış	8,3	8,6	7,1	12,5		
	Bilmiyorum	91,7	82,8	75,0	81,3		
M22	Doğru	8,3	5,7	35,7	33,3	18,36 <sup>1</sup>	0,002*
	Yanlış	0,0	5,7	7,1	8,3		
	Bilmiyorum	91,7	88,6	57,1	58,3		
M23	Doğru	8,3	11,4	32,1	27,1	11,98 <sup>1</sup>	0,040*
	Yanlış	0,0	2,9	7,1	10,4		
	Bilmiyorum	91,7	85,7	60,7	62,5		
M24	Doğru	29,2	51,4	75,0	66,7	21,70 <sup>1</sup>	0,000*
	Yanlış	0,0	2,9	7,1	10,4		
	Bilmiyorum	70,8	45,7	17,9	22,9		
M25	Doğru	8,3	22,9	35,7	43,8	17,07 <sup>1</sup>	0,003*
	Yanlış	0,0	0,0	3,6	8,3		
	Bilmiyorum	91,7	77,1	60,7	47,9		
<b>Toplam</b>							

\* P<0,05; \*\*Sorunun doğru cevabı “Yanlış” seçeneğidir; <sup>1</sup> - Fisher-Freeman-Halton exact test



Tablo 4'te görüldüğü üzere, M5, M9, M10 ve M21 dışındaki diğer tüm maddelerde üniversite öğrencilerinin bilgi düzeyleri bildikleri caz eseri sayısına göre anlamlı şekilde farklılaşmıştır ( $p<0,05$ ). Madde 1 dikkate alındığında, 5 ve üstünde caz eseri bilenlerin %95,8'i soruya doğru cevap vermişken, 3-4 eser bilenlerin %92,9'u, 1-2 eser bilenlerin %77,1'i ve hiç eser bilmeyenlerin %45,8'i doğru cevap vermiştir. Elde edilen bulgulara benzer olarak istatistiksel farklılık gösteren diğer tüm maddelerde genel olarak caz eseri bilme durumu arttıkça katılımcıların ilgili maddeyi doğru cevaplama oranı da artmaktadır. Elde edilen bulgular üniversite öğrencilerinin caz eseri bilme sayıları arttıkça caza yönelik bilgi düzeylerinin de arttığını göstermektedir.

#### 4. SONUÇ

❖ Öğrencilerin mezun oldukları lise türü dikkate alındığında, bando lisesinden mezun olan üniversite öğrencilerinin caz müziği ve türlerine yönelik bilgi düzeyleri Anadolu-Fen, genel lise ve diğer lise türlerinden mezun olan öğrencilere göre anlamlı şekilde daha yüksek olarak elde edilmiştir.

❖ Caz müziği ile ilgili icracıları tanımak öğrencilerin caza yönelik bilgi düzeylerinde farklılığa neden olmuştur. Diğer bir ifade ile öğrencilerin tanıdıkları caz müziği icracı sayısı arttıkça caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeylerinde de artış gözlenmektedir.

❖ Caz müziği ile ilgili eserleri tanımak öğrencilerin caza yönelik bilgi düzeylerinde de farklılığa yol açmıştır. Diğer bir ifade ile öğrencilerin bildikleri caz müziği eser sayısı arttıkça caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeyleri de artmaktadır.

#### 5. ÖNERİLER

❖ Caz müziğinin daha iyi öğrenilmesi için, Türk ve dünya müzik türlerinin yanı sıra, ders programlarında caz müziğine de yer verilmelidir. Bu amaçla lise ve üniversite müzik eğitimi anabilim dallarında uygulanan programlar güncellenmelidir.

❖ Lise ve üniversite müzik eğitimi anabilim dalı öğrencileri, caz müziği icracıları hakkında bilgilendirilmelidir. Çok sayıda ve farklı icracı hakkında bilgi verilmeli ve caz müziği ve türleri hakkında bilgi düzeyinin artması sağlanmalıdır.

❖ Öğrenciler ne kadar çok eser dinlerlerse caz müziği hakkında o kadar çok ve kalıcı bilgi sahibi olurlar. Dolayısıyla daha çok eser öğretilmeli, dinletilmeli, pekiştirilerek bilinmesi sağlanmalı ve böylece caz müziği ve türlerine ilişkin bilgi düzeyleri artırılmalıdır.

#### KAYNAKLAR

- Berendt, J.E. (2010). *Caz Kitabı, Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Çilden, Ş. (2001). Müzik, Çocuk Gelişimi ve Öğrenme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 1-8.
- Çilden, Ş. (2017). Çalgı Eğitiminde Usta-Çırak Yöntemi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 2208-2220.
- Fenmen, M.(1991). *Müzikçinin El Kitabı*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Freeman, G.H. & Halton J.H. (1951). Note on an exact treatment of contingency, goodness of fit and other problems of significance. *Biometrika*, 38, 141-149.
- Helm. S. M.(1965). Jazz: Music History in Miniature. *Music Educators Journal*, 51(4), 53-56.
- Johnson-Laird, P. N.(2002). How Jazz Musicians Improvise. *Music Perception: An Interdisciplinary Journal*, 19(3), 415-442.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (23. Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Say, A. (2010). *Müzik Ansiklopedisi*. Cilt 1, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Sermet, C. (1990). *Cazın içinden*. İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Uçan, A. (1997), *Müzik Eğitimi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

- Uçan, A. (2005). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*. Ankara: Evrensel Müzik Evi.
- Uçan, A. (2018). *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar ve Türkiye'deki Durum*. Ankara: Arkadaş Yayınları
- Uyar, Y. M. ve Karahasanoğlu, S. (2016). The Early Performance of Jazz Music in Turkey. *Porte Akademik: Journal of Music and Dance Studies*, 13, 129-139.
- Werner, A. (2015). Moving forward: A feminist analysis of mobile music streaming. *Culture Unbound: Journal of Current Cultural Research*, 7(2), 197-213.